

Jakub Doubrava: Setkání s dětským divákem je pro mne plné upřímnosti

Děti se postupně sbíhají k téměř prázdné scéně. V prostoru je vítá jeden ze dvou herců TEART-Ra RAJDO Jakub Doubrava, který hledá svoji kolegyni – herečku Jitku Doubravovou. Ta přichází jako Červená karkulka s velkým batohem, ze kterého se rázem stává paraván. Konfrontace dvou známých postav nabízí polemiku, kdo z nich vlastně doopravdy sešel z cesty. Po představení jsme s Jakubem Doubravou mluvíli o dětských divácích, inspiraci ale i o sobech na ostrově Loften.

Premiéra pohádky Karkulka červená proběhla v roce 2009. Změnilo se za víc než desetiletí dětské publikum?

V základu se nic nezměnilo. Vždy záleží spíš na konkrétní konstelaci daného hraní. Někdy stačí jedno dítě, které vyprovokuje celé publikum. Je pravda, že se nám začíná stávat to, že děti reagují agresivně. Z mého pozorování vyplývá, že se to může dít i kvůli počítačovým hrám. Někdy jsou dětské reakce docela ostré, je to však hodně individuální. A záleží i na tom, jak s tím pak člověk pracuje a jak transformuje tu dětskou energii. Když třeba chlapeček trhá vlkovi chvost, herec se musí nějak přizpůsobit...

Když vidíte, že s vámi dětský divák nekomunikuje, snažíte se třeba komunikovat s dospělými, abyste se skrze ně dostali zpět k dítěti?

Někdy ano, ale většinou se děti chytají nejlépe a spíš s sebou strhávají právě dospělé. Těm občas trochu trvá, než se otevrou. My se vlastně od dětí učíme.

Váš soubor je složen ze dvou členů. Proměňují se nějak vaše tvůrčí role?

Naše role se proměňují přirozeně a nevnímáme žádné striktní rozdělení. Všechno vzniká z nás. Základem je vždycky aktuální téma, které nás třeba zajímá nebo nějak tíží. A pohádky bývají pro artikulaci těchto témat výborným prostředkem, protože jim každý rozumí. Naposledy jsme spolu dělali pohádku O rybáři a rybce, tam se nám stejně jako do Karkulky promítlo téma manželství.

Vaše louky jsou z různorodého materiálu. Estetika také není jednotná.

Je to tak. A nejvíce pracujeme s maňásky. Takovým naším maskotem je navíc Kašpárek, máme ho skoro ve všech pohádkách. Funguje jako velmi důležitý komunikátor. Také nás fascinuje ta historie, kterou má tahle postava za sebou. Dá se říct, že už

Editorial

Všechno nejlepší počtvrté!

Letos je to 110 let od vzniku časopisu Loutkář a je to výročí o to důležitější, že jde o nejstarší loutkářský odborný časopis na světě. Zkrátka, lepší příležitost k oslavám vám jiný loutkářský časopis prostě neposkytne. Má to ale svým způsobem i určité nevýhody. Například pokud byste patřili (z nějakého nevysvětlitelného důvodu) k odpůrcům časopisu - třeba jako jeden nejmenovaný starý loutkář, který mi předváděl, jak pokaždé při průchodu Celetnou ulic v Praze hrozí pěstí směrem k oknům redakce - byl by váš život plný trpkosti. Bylo by to jako když se přemnoží komáři, jako když vám praskne dno sáčku a hrášek se rozletí po celé kuchyni nebo jako když si v rozespalosti omylem vylijete kafe do peřin. Neexistuje totiž žádná otázka o českém loutkovém divadle, k jejíž odpovědi nevede cesta přes stránky Loutkáře. Časopis je skutečnou kronikou českého loutkového divadla a je v něm vepsána historie českého loutkářství. Čeho redaktoři nebyli svědky osobně, to nastudovali a zpracovali do studií. Loutkáři se nelze vyhnout. Je všudypřítomný, je tu už více než sto let a není důvod si myslet, že tu dalších sto let nebude. Pro nás, co máme Loutkář rádi, je to důvod k oslavě. No a těm ostatním fakt není co závidět...

Adéla Vondráková

od antiky se jako symbol vyvíjí a tím se pro hodně lidí stává aktivizační. Většinou je u nás ale zastoupen jiným typem loutky než je tradiční.

Co vám osobně dává tvorba pro děti? V čem vás inspiruje a co vám naopak bere?

Je to tak trochu posláním, protože i my máme děti a já navíc ještě dělám zdravotního klauna. A v tom loutky fungují fantasticky - jsou menší než dospělý

pokračování na straně 2

pokračování ze strany 1

člověk a dítě se i skrz tu velikost s nimi víc a snadněji ztotožní. Loutka je pro něj jeho blízký parták, kamarád, kterého se nemusí bát. Takže setkání s dětským divákem jsou pro mě plná upřímnosti. Do budoucna to pro mě znamená i výchovu, směřování dětí skrze divadlo. Ne nadarmo různí známí spisovatelé nebo výtvarníci vzpomínají, jak si doma hráli loutkové divadlo. V pohádkách jsou obsažena silná témata, která děti nasměrují do života. Samozřejmě ale naše inscenace musejí fungovat i pro dospělé publikum, tím hlavním jsou pro nás ale děti.

Anketa: O kritice

Festivalový zpravodaj letos zajišťují zejména studenti KALD společně se svými budoucími spolužáky, kteří na DAMU nastoupí v novém akademickém roce. Propisují se festivalem den po dni, do noci skládají slovo ke slovu jako nějaké puzzle. A i když před sebou máme ještě jedno číslo Skupa's Daily, které bude reflektovat dnešní, poslední festivalový den a vyjde online, možná by bylo dobré se už nyní trochu ohlédnout.

Jak vypadá ideální kritika, kterou si rádi přečtete?

Sarah Slavičková: Baví mě, když mi kritický text v hlavě rovnou utváří nejen vizuální podobu inscenace, ale popisuje a dokáže navodit také atmosféru a prožitky recenzenta/ky. Pak mám totiž chuť pokusit se zažít, zakusit něco podobného. A taky by měla kritika bavit i po jazykové stránce – měla by mít šmrnc, jak se říká edge, měla by být palčivá a možná i provokativní. Chci číst zkrátka neotřelý jasně vymezený text, za kterým cítím erudovanou a angažovanou osobnost s vlastním stylem.

Kusunoki Tsubame: Měla by být psána s respektem k tvůrci a se záměrem dílo vylepšit.

Katarína Aulitsová: Odvážna, aj za cenu, že zabolí. Mala by byť ako pichnutie injekcie, po ktorej by sme sa v konečnom dôsledku cítili lepšie a zdravšie. Kritika by mala umelcom pomáhať a nie ich roznášať na kopytách, alebo prehnane velebiť.

-a-

Přesete, že vaše divadelní seskupení vzniklo roku 2001 na ostrově Lofoten v aute Škoda 120l. Co si pod tím můžeme představit?

To byla taková naše iniciační cesta starou školovkou. Zároveň z ní později vznikla inscenace Ragnarok - soumrak bohů. Naším původním záměrem bylo sbírat etnický materiál. Na ostrově Lofoten totiž žijí Sámové a říká se jim Laponci, podobně jako Inuitům říkáme Eskymáci. Viděli jsme tam, jak přes léto kočují se stády sobů. Sbírali jsme mytologická témata - Finská mytologie, ta je úplně jiná než Norská, nebo Germánská. Snažili jsme se je skloubit dohromady a nacházet v nich společné

body. Vstoupili jsme do toho tématu zcela neznalí a o to to bylo bytostnější, protože jsme si tam našli svoje spojitosti. Ta cesta nás velmi zasáhla. A zhruba když jsme byli v oblasti Lofoty, rozhodli jsme se definitivně, že spolu chceme tvořit. Z celé té cesty pak vznikla naše první inscenace. Pracovali jsme se stínovým divadlem, s maskami, používali jsme bubny a zažehli jsme oheň. Celé se to prolínalo s našimi osobními deníkovými záznamy z cesty, se vzpomínkami na lidi, které jsme potkali a na tu krajinu. Pochopili jsme, že krajina i život promlouvají skrze mýty.

Michaela Čajkovičová

Kašpárek už bydlí ve svém

Inszenace Kašpárek domek staví souboru LokVar, zastupovala na festivalu skupinu nenáročných pohádek pro mladší publikum. Hlavní postava - Kašpárek, a vůbec celé loutkové osazenstvo, se divákům předvedlo hned ve dvou variantách. V první polovině účinkovali maňásci, vedeni spoza paravanu, což se ukázalo jako taktické řešení. Paravan byl vysoký a proto dobře viděly i zadní řady. Pro druhou část byl paravan sklopen a stejné postavy se divákům předvedly i jako marionety. Každá polovina příběhu měla jiného autora, přesto se je povedlo docela dobře napojit a vytvořit mezi nimi plynulý přechod.

Akci tvořily z velké části honičky a přehlídka nashválů, které si navzájem prováděli Čert a Kašpárek. Ačkoli některé vtipy zůstaly bez reakce publika, záchrana přišla v postavě „tetky Smrtoly“ - Čertovy kolegyně, jejíž šišláni fungovalo lépe než narážky Kalupinky na těžký údel matky rodičky.

Scéna vtipně pracující s perspektivou byla jednoduchá. Jen se občas stavěla do cesty rukám herců.

I rekvizity byly jasně čitelné a účelné, bez zbytečně zavádějících detailů. Jednotlivé scény oddělovali herci písněmi, což byl sice dobře míněný pokus o osvěžení, postrádal však energii a místy z něj byla cítit rutina až únava.

Občas byly trochu nejasné vztahy mezi jednotlivými postavami. Smrtka i Čert se sice snažili na Kašpárka s rodinou vyzrát a obsadit jejich domeček, pak se ale Smrtka dostala do role paní na hlídání. A zatímco uspávala Kašpárkovic potomka, ukázalo se, že ji celou dobu trápí, že neumí zpívat. Naštěstí zasáhla slepice, která do té doby fungovala jako poštovní holub, a naladila Smrtce žebra do správné tóniny, takže mohli dojít k závěrečnému zpívanému výstupu za účasti všech postav.

Postavy působily dobrušně a přátelsky, což bylo v dětském divadle na místě. Inscenaci by však prospělo, kdyby se tvůrci zaměřili buď na děti nebo na dospělé a nesnažili se zavděčit všem. Sjednotil by se tak občas trochu nesourodý humor, který byl místy mírně rušivý.

Františka Ekrtoová

Upálit neznamená vyvrátit!

V ranních hodinách si mohli diváci vychutnat v sále Divadla Alfa dílo od autorské dvojice Jakuba Vašíčka a Tomáše Jarkovského, které nese poutavý název Pravdu má každý svou. Jak se podařilo autorům zpracovat velmi aktuální téma týkající se konspiračních teorií, nepodložených názorů a bizarních internetových diskusí? Dle mého názoru zajímavě, po svém a podle anotace štiplavě.

Na začátku představení diváci sledují příchod jakýchsi postav v kápích. Záhy se ukáže, že se chys-

tá soud s Giordanem Brunem – ten se totiž stal výchozím bodem pro autory inscenace. Důležitou složkou inscenace je ale i výprava a scénografie, obdivuhodně dobře funguje technologicky přeci jen trochu náročný živý přenos z kamer a promítání obrazu. Snímá se třeba (zfalšované) přistání na Měsíci a diváci jsou svědky zábavných filmových záběrů a triků, které vznikají v rámci live-cinema v reálném čase přímo před divákovými očima.

Zajímalo by mě, zda tvůrci přemýšleli nad tím, co by se stalo, kdyby v hledišti seděl nějaký zastánce těchto názorů a fanoušek konspiračních teorií. Během našeho festivalového představení mezi diváky asi nikdo takový nebyl - nebo o sobě alespoň nedal vědět. Obecnost se smálo v očekávaných momentech, takže humorná linka inscenace přinejmenším na ne-konspirační publikum evidentně funguje. Celkově lze říci, že inscenace byla od začátku do konce promyšlená, stylově jednotná, tematicky ucelená a divák nedostal příležitost se nudit.

Jan Křeček

Pověstná liščí vychytralost

Inscenace Lišák Renard libereckého Naivního divadla je určena dětskému publiku od šesti let. Jde o iluzorní marionetovou inscenaci. Liščí rodina se musela adaptovat do městských podmínek – svou noru mají ve sklepech jednoho z domů a rodiče učí syna „lovit“ v popelnících. Jednoho dne však o svůj domov přijdou. V domě, kde přebývali, si totiž řezník otevře své živobytí. Řezníkům pes navíc lstí připraví lišky o jejich celodenní úlovek, kromě jednoho bonbonu, který našel synek. Otec, milující rozdávání pravidel pro život, využije příležitosti a postaví na bonbonu další životní lekci – obchodování.

Souhra těchto okolností donutí lišáka Renarda obrátit se na cestu zlotřilosti – musí přece nějak uživit rodinu. A tak lišák začne okrádat a loupit. Nejprve jde po malé kořisti, časem si ale troufá na větší a větší. Zjišťuje navíc, že se mu toto rozhodnutí náramně vyplácí – vyjde totiž najevo, že loupení je výborná cesta nejen k zajištění rodiny, ale také k pomstě těm, kteří ho prve podvedli. Ve městě se ale objeví plakáty s Renardovou podobiznou. Už po něm jdou!

Příběh se zdá být důvěrně známý, vždyť kolik už bylo takových loupežníků a zbojníků – a ne jen v legendách nebo pohádkách. Renard však nakonec obrátí a vrátí se k počestnému řemeslu – loveník – je konec konců stále ještě šelmou.

Vyvstává tedy otázka: Dá se nemorální jednání ospravedlnit šlechetnou motivací? Asi ne, jinak by Renard nejspíš dál loupil. I když se říká, že účel světí prostředky. A tak i odpověď na tuto otázku zůstane nejspíš někde na pomezí, stejně tak jako všichni hrdinové – nebo spíš – antihrdinové této inscenace.

Představení je určené primárně dětskému publiku. Nedovedu zhodnotit, jak na toto představení koukají děti. Za sebe můžu říct, že mě příjemně překvapily animované projekce dělicí jednotlivé obrazy a předjímající, co se v následujícím obraze stane. Na druhou stranu tempo celého představení mi přišlo příliš rychlé až překotné. Nemyslím, že jsem zachytila vše, co jsem měla. Zejména závěr v řeznictví byl pro mě z tohoto důvodu matoucí. Zároveň kvůli tempu zapadlo hned několik vtipů.

Zuzana Suchá

Mezi brouky

Scénu inscenace Entomologious souboru Musaši Entertainment Company tvoří pouze nízký konferenční stůl, dřevěná skříňka a dvě lampičky, které jsou v potměšle zkušebně Divadla Alfa jediným zdrojem světla. Po uzavření vchodu do sálu se jedna z lampiček umístěná na skřínce rozsvítí, čímž záhy přiláká jakéhosi tvora s buclatou postavou, vykulenými očima a zářícími tesáky, který dosud nehnute stál v přítmí. Jeho pozornost je až magneticky upoutána onou lampičkou, ke které se pomalu blíží a zaujatě do ní hledí. Jedná se nejspíš o nějaký hmyz, který ale svou výškou odpovídá dospělému člověku. Poté, co herec Adam Páník přesune světlo ze skříňky ke stolku, svlékne se herečka Tereza Havlová z kostýmu obřího červa a představení naplno začne. Tato úvodní scéna předjímá zbytek inscenace, jejímž tématem je nejen fascinace hmyzem, ale i fascinace sama o sobě.

Když se následně oba herci přesunou ke stolku, který je pokryt zeleným kobercovým materiálem připomínajícím zastřižený trávník, započne etuda o starci pasivně sledujícím hemžení hmyzu po trávniku (hmyz se po stole hýbe pomocí magnetu). Oproti stařečkovi, kterého zpodobňuje dřevěná loutka, je hmyz ztvárněn hmyzími exponáty vyjmutými ze skleněných vitrín a krabičkami serek, které vodiči vytahují ze skříňky.

Nad stolkem se tyčí stojan na mikrofon, na jehož špičce jsou umístěna oblaka, která tvoří druhá lampička obalená bílou vatou. Pozornost starce se k nim upírá. Možná je jeho fascinace nebem motivována snem létat, ale možná jde i o nostalgii po zemřelém družce, jejíž hlava - opět dřevěná loutka - krouží kolem.

Mezitím se na trávniku hmyz vyjmutý z vitrínek obmění za dřevěné loutky brouků. Tato proměna je nejspíše motivována postupnou antropomorfi- zací hmyzu, která značí starcovu touhu přejmout jejich vlastnosti, tedy jejich schopnost létat. Nakonec se na scéně objeví loutka plně polidštěného brouka se zlatou hlavou a velkým sosákem, který stařečka odnese do oblak.

Lukáš Horn

Mauglí z pohledu džungle

Adaptace příběhu Mauglího byla uvedena ve středu v prostoru Moving station. Bratislavské bábkové divadlo knižní námět zpracovalo hravě: na jeviště ho převedlo jak pohybově tak loutkově a výtvarně. Inscenace je průvodcem džunglí, jejími příběhy, řádem a obyvatelstvem.

Základní dějová zápletka zní: Mauglí není k nalezení a je mnoho možností, kde by se právě teď mohl nacházet. Diváka příběhem provázejí loutky a pět herců, kteří oscilují mezi pozicí vypravěčů a postav vlčí smečky. Sekvence pohybové a mluvené se plynule střídají, celý příběh je však nahlížen z perspektivy džungle a vlčí smečky. Hlavní dějová linka o hledání Mauglího je prolnta výstupy obyvatel džungle a komentářem vypravěče. Do popředí se dostává zejména příběh džungle, a tím se samozřejmě potlačuje samotný příběh Mauglího.

Fragmenty džungle má divák možnost zaznamenat již při vstupu do sálu, kdy jsou v polotmě vidět dekorace. S těmito kousičky džungle se během inscenace pohybuje po prostoru a scény se tím situují do konkrétního prostředí. Loutky jsou výtvarně sjednocené přírodní estetikou, pouze Mauglí se mírně stylově odlišuje.

Hudba přírody je neodmyslitelná, stejně jako její barvy. Rytmický doprovod vede choreografii

a dokresluje atmosféru, stejně jako barvy oživují vizuální stránku - například při nastínění příběhu Mauglího (příběh je vyprávěn skrze malování barvami na plexisklo a výsledný obraz má podobu tygra) či poetická scéna s příběhem o prvním tygroví, kde je barva použita na tělo. Scénografie se mění přirozeně, jako se mění džungle, loutky v rukách herců ožívají a choreografie pohybových sekvencí je nápaditá.

Vtip inscenace se promítá především do choreografie, která obsahuje až klaunské výstupy. Hravé herecké výkony také umožňuje scénografie, která slouží hercům podobně jako dětem hřiště. Energie herců se valí směrem do hlediště a díky tomu má divák možnost prožít esenci džungle až fyzicky.

Skrze generátor možností, kde by Mauglí mohl být a co se mu tak mohlo stát, se dostáváme na konec inscenace. Co když se Mauglí vrátil k lidem? A kde je jeho pravý domov? Tyto otázky všechny tíží. Ale nakonec se Mauglí opět shledá s džunglí. A závěrečné slovo, stejně jako to úvodní, patří právě džungli.

Inscenace je určena dětskému publiku, jehož prožitek si dokážu stěžít představit. Ale i přes to na mě představení dýchlo hravostí a probudilo až dětskou představivost.

Alexandra Reljićová

foto: Tomáš Holomíček

Kuruma Ningyo

Předposlední bod sobotního nabitého programu patřil Japonskému loutkářskému rodu Nikishawa. Ten nám představil svoji loutkovou techniku Kuruma Ningyo, která umožňuje jedinému herci ovládat bunraku loutku. Vše spočívá v tom, že herec sedí na malé stoličce se třemi kolečky zespod nazývané kuruma – do češtiny lze přeložit jako auto nebo vozítko, která také nabízí na rozdíl od bunraku volný pohyb loutek po celém prostoru.

Loutku vede herec před sebou, nohy loutky ovládá svými vlastními, ve kterých tiskne mezi prsty malá kladívka umístěná ze spodní strany chodidel loutky. Takový styl vedení umožňuje realističtější a přesnější pohyb, neboť se vlastně jedná o zrcadlený pohyb samotného herce. Podobně to funguje i u rukou: herec je drží ve svých rukou a animace vychází z jeho přirozeného pohybu.

Představení, nebo spíše prezentace, kterou jsme zhlédli se skládala ze tří ukázek a vstupů mistra, jenž divákům odkrýval, jak funguje mechanismus ovládnutí loutek. Na jevišti nám byl prezentován pestrý svět, doprovázený mluveným slovem a hudbou. První přišel radostný tanec Sanbaso, který je poděkováním bohům a modlitbou za budoucí štěstí. Ukázal přesnost pohybů loutek a jejich ojedinělou schopnost dupat. Dále jsme byli zasvěceni do starého japonského příběhu o nešťastné lásce dcery mocné rodiny Kiyhime a mladého kněze Anchina. Z něj jsme poté viděli část, ve které se dívka snaží přeloučit řeku Hidaku, aby se dostala k Anchimovi. Dívka první přemlouvá převozníka, aby ji převezl, ten je ale podplacený, tudíž ji odmítá. Dívka se tedy plná vášně rozhodne řeku přeplavat a v průběhu toho se z ní stává jakýsi démon. V poslední ukázce se tančilo flamenco, pohyb loutky byl přesný a perfektně sladěný s hudbou a fungovala zde skvěle iluzivnost těchto loutek.

Jsem moc rád, že jsem se s tímto stylem loutkového divadla mohl na letošní Skupově Plzni poprvé seznámit. Za tak krátkou dobu není možné ho pochopit, můj zážitek byl spíše vhladem do jiné kultury, který mi ukázal různost pohledů na svět i na divadlo.

David Ficek

Program

Neděle 12. června 2022

10:00 Divadlo Alfa - Velký sál Prodaná nevěsta

11:00/14:30 Divadlo Alfa - Kancelář Věci snadno zapomenutelné

13:00 DEPO 2015 Hic sunt dracones

14:00 Muzeum loutek Perníková chaloupka

14:30 Moving station Ony

16:30 Divadlo Alfa - Velký sál Ó loutky, jaká vášně

17:00 Divadlo Alfa - Velký sál Slavnostní zakončení festivalu

19:00 Divadlo Alfa - Velký sál Tanec Sanbaso, Sněžná žena (Yuki Onna), Tanec Flamenco

Skupa's Daily 2022 – Zpravodaj festivalu Skupova Plzeň 2022 vydává Divadlo Alfa – příspěvková organizace, Rokycanská 7, 312 00, Plzeň. **Redakce:** Adéla Vondráková (šéfredaktorka), Michaela Čajkovičová, Pavlína Drnková, Františka Ekrtová, David Ficek, Lukáš Horn, Jan Křeček, Eliška Peřichová, Alexandra Reljićová, Zuzana Suchá, Julie Vaňková, Michal Drtina (sazba a foto).